

**Advies van 27 april 2012
over een ontwerpnorm van de Raad van het IAB
inzake de kwaliteitstoetsing**

De Voorzitter van de Raad van het IAB heeft op 2 april 2012 de Hoge Raad voor de Economische Beroepen om advies verzocht over een ontwerpnorm met betrekking tot de voorgenomen kwaliteitstoetsing bij alle leden van het IAB (ongeacht of zij accountant dan wel belastingconsulent zijn) die zijn ingeschreven op de deellijst van "externen".

De Hoge Raad is verheugd over dergelijk proactief initiatief vanwege de Raad van het IAB, met de bedoeling de kwaliteit te optimaliseren van alle opdrachten die aan zijn leden worden toevertrouwd. Dit initiatief zal ongetwijfeld de geloofwaardigheid van het beroep van accountant en belastingconsulent versterken.

1. Context

In het kader van de omzetting in Belgisch recht van de bepalingen van de Europese richtlijn over de bestrijding van het witwassen van geld en de financiering van het terrorisme, verplicht de goedgekeurde wet *"de beroepsorganisaties en de tuchtorganen van de cijferberoepen om interne regels uit te werken om ervoor te zorgen dat de meldingsplicht wordt nageleefd"*.

Na de goedkeuring van het gezamenlijk reglement voor de drie instituten met de gedragsregels voor de economische beroepsbeoefenaars, voor wie de bepalingen over de bestrijding van het witwassen van geld en de financiering van het terrorisme gelden, heeft de Hoge Raad de vertegenwoordigers van de drie instituten aangeschreven om hun aandacht te vestigen op de wenselijkheid om in het Belgische recht alle maatregelen op te nemen zoals die door de in 2010 herziene wet van 11 januari 1993 zijn opgelegd.

De belangrijkste in die brief van de Hoge Raad aangehaalde maatregel is die uit § 1 van het (nieuwe) artikel 39 van de wet van 11 januari 1993, die als volgt luidt:

*"Onder voorbehoud van de toepassing van andere wetgeving, **stellen de controle- of toezichthoudende overheden of tuchtoverheden van de ondernemingen en personen bedoeld in artikel 2, § 1, 1 ° tot 15°, 3 en 4, de federale overheidsdienst Economie, K.M.O., Middenstand en Energie voor de ondernemingen en personen bedoeld in artikel 2, § 1, 16° tot 19° en 21°, en de federale overheidsdienst Binnenlandse Zaken voor de ondernemingen en personen bedoeld in artikel 2, § 1, 20°, doeltreffende mechanismen in ter controle van de naleving door deze ondernemingen en personen van de verplichtingen bedoeld in de artikelen 7 tot 20, 23 tot 30 en 33, alsook van deze***

bedoeld in de koninklijke besluiten, reglementen en andere maatregelen genomen ter uitvoering van dezelfde bepalingen van deze wet.

De overheden bedoeld in het eerste lid mogen hun controle uitoefenen op grond van een afweging van de risico's."

*

* *

Gelet op het feit dat het Instituut van de Accountants en de Belastingconsulenten lid is van IFAC, had de Hoge Raad, in het kader van het onderzoek van de ontwerpnorm inzake permanente vorming, in zijn brief van 29 januari 2009 de aandacht van de Raad van het IAB op het volgende gevestigd :

"Na analyse is de Hoge Raad van oordeel dat hij, mits de twee in voorgaande paragraaf vermelde aanpassingen worden aangebracht, kan instemmen met de versie die hem op 15 januari 2009 is voorgelegd, al betreurt hij ten zeerste dat het IAB zich niet integraal schikt naar de norm IES 7 van IFAC, in die zin dat het Instituut op dit ogenblik geen enkele periodieke kwaliteitscontrole uitvoert op de diverse taken die zijn leden verrichten.

De Hoge Raad stelt de Raad van het IAB voor om dit punt te agenderen op een volgende vergadering, om na te gaan in welke mate een dergelijke periodieke kwaliteitscontrole zou kunnen worden ingevoerd en derhalve de nodige conformiteit zou kunnen worden verwezenlijkt met de minimumeisen van IFAC (waarvan het IAB lid is) die uw beroep op internationaal niveau vertegenwoordigt.

De Hoge Raad is bereid om een bijdrage te leveren aan deze denkoefening in de schoot van het IAB met het oog op de invoering van een dergelijke periodieke kwaliteitscontrole."

*

* *

Voor de volledigheid van deze historische context is het belangrijk te weten dat de Raad van het IAB reeds in 1998 een ontwerpnorm ter advies aan de Hoge Raad had voorgelegd. De Hoge Raad heeft een advies uitgebracht op 10 december 1998. De ontwerpnorm in kwestie is nooit definitief goedgekeurd door de Raad van het IAB.

*

In die context situeert zich de beslissing van de Raad van het IAB om regels vast te stellen inzake “kwaliteitstoetsing”, in het Frans “revue qualité”.

2. Huidige wettelijke context

- Artikel 3 van de wet van 22 april 1999 betreffende de boekhoudkundige en fiscale beroepen stelt: *“Het Instituut heeft als opdracht toe te zien op de opleiding, en de permanente organisatie van een korps van specialisten te verzekeren die bekwaam zijn om de functies van accountant en belastingconsulent uit te oefenen, waarvan het Instituut de organisatie kan controleren en bijsturen, met alle noodzakelijke waarborgen qua bekwaamheid, onafhankelijkheid en professionele rechtschapenheid.*

Het Instituut ziet er eveneens op toe dat de aan zijn leden en aan de personen die onderworpen zijn aan zijn toezicht en tuchtbevoegdheid, toevertrouwde opdrachten, behoorlijk worden uitgevoerd. (...)

- Voorts stelt artikel 7, § 1 het volgende: *“De Koning stelt het stagereglement en het deontologisch reglement vast, alsook de nodige reglementen om de werking van het Instituut en de verwezenlijking van de hem bij deze wet gegeven doelstellingen te verzekeren.*

Deze reglementen worden vastgesteld op voorstel of na advies van de Raad van het Instituut en na advies van de Hoge Raad bedoeld bij artikel 54.”

- In artikel 27 staat vermeld: *“De Raad [van het IAB] legt de technische en deontologische normen en aanbevelingen vast voor de uitoefening van de betrokken functie.”*

- Artikel 28 geeft meer duiding over de volgende aspecten:

“§ 1. Overeenkomstig zijn doel ziet de Raad erop toe dat de leden de hun toevertrouwde opdrachten behoorlijk uitvoeren. In het bijzonder ziet hij erop toe dat alle leden hun beroepskennis permanent bijwerken.

De Raad kan tevens de regels bepalen volgens dewelke de externe leden een gratis eerstelijns advies verstrekken aan ondernemingen die erom verzoeken, in de loop van hun eerste activiteitenjaar.

§ 2. Hij ziet er bovendien op toe dat externe accountants en externe belastingconsulenten:

1° vooraleer een opdracht te aanvaarden, beschikken over de nodige bekwaamheid, medewerking en tijd om deze opdracht behoorlijk uit te voeren;

2° zich met de nodige zorg en volledig onafhankelijk kwijten van de hun toevertrouwde opdrachten;

3° geen opdrachten aanvaarden onder voorwaarden die een objectieve uitvoering daarvan in het gedrang zouden kunnen brengen;

4° geen werkzaamheden uitoefenen die onverenigbaar zijn met de onafhankelijkheid van hun functie.

Te dien einde kan de Raad:

1° van de leden de voorlegging eisen van elke informatie, van elke verantwoording en van elk stuk, en meer in het bijzonder van hun werkschema en nota's;

2° bij de leden een onderzoek laten instellen naar hun werkmethodes en hun organisatie alsmede naar de zorg waarmee en de wijze waarop zij hun opdracht uitvoeren.”

3. Verzoeken om advies vanwege de Raad van het IAB

Bij brief van 9 januari 2012 vroeg de Voorzitter van het IAB de Hoge Raad voor de Economische Beroepen om advies over een ontwerpnorm inzake de kwaliteitstoetsing die de Raad van het IAB op 14 november 2011 had goedgekeurd.

Naast een aantal technische vergaderingen tussen het IAB en de Hoge Raad, heeft de Hoge Raad op zijn vergadering van 28 februari 2012 de vertegenwoordigers van de Raad van het IAB op hun verzoek uitgenodigd voor een bespreking van de opmerkingen van de leden van de Hoge Raad in verband met bepaalde punten uit de ontwerpnorm.

Tijdens die ontmoeting kwamen de volgende opmerkingen ter sprake :

- Wat is het voornaamste verschil tussen een “kwaliteitstoetsing” en een “confraternele controle” in de zin van de ontwerpnorm uit 1998 ? Waarom die gewijzigde aanpak ?
- De definitie van “assurance-opdrachten” (duidelijk geïnspireerd door de teksten uitgegeven door IFAC) strookte niet echt met de realiteit van de sector in België, zeker niet voor de “vrijwillige of contractuele controleopdrachten”. Volgens de Hoge Raad kon uit deze definitie worden afgeleid dat elke controleopdracht “die is opgelegd door of krachtens wettelijke of reglementaire bepalingen en/of die leidt tot een voor een derde bestemde attestering”, in België mag worden uitgevoerd door een externe accountant, terwijl het in werkelijkheid ging om de opdrachten van artikel 166 van het Wetboek van vennootschappen en elke andere controleopdracht waarmee de wetgever een externe accountant belast.
- Enkel aan de hand van de definitie van “andere opdrachten” zou een “strikt” externe belastingconsulent kunnen vermoeden dat hij al dan niet onder de norm valt, aangezien hij enkel voor “andere opdrachten” in aanmerking komt.
- Het gedeelte over het doel van de kwaliteitstoetsing voorziet in een versoepeling ingeval de beroepsbeoefenaar een ISO 9001 certificering aflevert. De Hoge Raad heeft praktische toelichting gevraagd om meer inzicht te krijgen in de draagwijdte van het principe in de ter advies voorgelegde ontwerpnorm.
- Er werden vragen gesteld over de inhoud van de toetsingshandleiding en in hoever die toegankelijk is.

- Ook werden vragen gesteld over de toewijzing van de toetsingsopdracht, meer bepaald om te weten over welke informatie het Instituut thans beschikt in verband met eventuele “belangenconflicten” en hoe men in de praktijk tewerk gaat.
- In antwoord op de vraag van de vertegenwoordigers van de Hoge Raad in verband met de frequentie van de kwaliteitstoetsing wordt gepreciseerd dat elke externe accountant en elke externe belastingconsulent na afloop van een periode van 7 jaar zal worden gecontroleerd en dat met het oog op de kwaliteitstoetsing voor elk van hen een aantal dossiers zullen worden geselecteerd. Beroepsbeoefenaars kunnen naar keuze individueel worden gecontroleerd dan wel opteren voor een gelijktijdige controle van alle leden van eenzelfde kantoor. Voor welke formule ook wordt gekozen, elke beroepsbeoefenaar zal voor bepaalde van zijn dossiers worden gecontroleerd.
- De vertegenwoordigers van de Raad van het IAB hebben bevestigd dat de “incidententoetsing” bedoeld in de ontwerpnorm, overeenstemt met “toezicht”. De leden van de Hoge Raad achten het wenselijk de aandacht erop te vestigen dat alle leden in aanmerking kunnen komen voor een “toezichtsprocedure”, ook wanneer zij op de lijst van de “internen” staan.
- In verband met de dossierselectie is de vraag gesteld op grond van welke criteria dossiers worden uitgekozen, maar daarop is geen duidelijk antwoord gegeven. Die verantwoordelijkheid lijkt bij de toetsers te liggen, maar hoe gaat die daarbij tewerk ?
Voorts is ook gevraagd of de Raad van het IAB wel of niet beschikt over de lijst van mandaten van elk lid. Naar het oordeel van de Hoge Raad is dit een punt van fundamenteel belang waarop een antwoord moet komen vooraleer een dergelijke kwaliteitstoetsing in de praktijk om te zetten.
- De leden van de Hoge Raad hebben de vertegenwoordigers van de Raad van het IAB gevraagd hoe zij de kwaliteitstoetsing in de praktijk zagen zonder verplichte opdrachtbrief. Zonder opdrachtbrief lijkt de draagwijdte van een opdracht om een dossier te controleren inderdaad moeilijk in te schatten.
- Eén van de factoren die de Raad van het IAB ertoe hebben aangezet maatregelen te nemen inzake “kwaliteitstoetsing” is de goedkeuring van het nieuwe wettelijke kader voor de bestrijding van het witwassen van geld en de financiering van het terrorisme. De leden van de Hoge Raad achten het op zijn minst wenselijk in de norm aan te geven dat rekening zal worden gehouden met de problematiek van de bestrijding van het witwassen van geld en de financiering van het terrorisme (zowel qua organisatie van de kantoren als voor het toezicht van de dossiers). Aangezien de norm een bindend normatief instrument is, zou het hiermee mogelijk moeten zijn te voldoen aan de vereisten van FAG.

*

*   *

Aan het einde van deze ontmoeting heeft de Hoge Raad de volgende “concrete” punten meegegeven:

1°) het zou nuttig zijn om tussen punt I “Overwegingen” en punt II “Voorafgaande definities” een punt II “Toepassingsgebied” in te lassen met de volgende punten:

- bedoelde personen: alle “externe” accountants en alle “externe” belastingconsulenten;
- bereik van de kwaliteitstoetsing: de interne organisatie van het kantoor en de diverse opdrachten uitgevoerd door beroepsbeoefenaars die onder de norm vallen (ongeacht of het al dan niet om een wettelijke opdracht gaat);
- vermelding van het feit dat de wet van 22 april 1999 het Instituut belast met het toezicht op al zijn leden, ongeacht of zij zijn ingeschreven op de deellijst van “externen” of niet, en het feit dat

de norm onder meer betrekking heeft op het toezicht op “externe” accountants en “externe” belastingconsulenten (“incidententoetsing” genoemd), geen afbreuk doet aan de wettelijke opdracht van het IAB ten aanzien van al zijn leden (inclusief de “internen”);

- in de norm aangeven dat rekening zal worden gehouden met de problematiek van de bestrijding van het witwassen van geld en de financiering van het terrorisme op alle niveaus (zowel qua organisatie van de kantoren als voor het toezicht van de dossiers). Aangezien de norm een bindend normatief instrument is, zou het hiermee mogelijk moeten zijn te voldoen aan de vereisten van FAG.

2°) Bij de definities stellen punten 6-7-8 een probleem.

Ook al is de wens om het begrip “assurance”-niveau (zoals IFAC aangeeft) in de definities op te nemen, de huidige tekst zou bij de leden de indruk kunnen wekken dat die norm niet voor hen geldt ... tenzij voor “andere opdrachten”.

De basisopdracht van accountants, namelijk de boekhouding voeren en de jaarrekening opstellen, komt trouwens niet voor in de lijst van opdrachten die onder de kwaliteitstoetsing vallen.

Vandaar het voorstel om een heel andere aanpak te volgen:

- de logica omdraaien en vertrekken vanuit het dagelijks werk van Belgische beroepsbeoefenaars: de boekhouding voeren, de jaarrekening opstellen / fiscale diensten verrichten en belastingaangiftes invullen;
- in de tweede plaats de “assurance”-opdrachten opnemen (buiten de wettelijke controle van de jaarrekening) die beroepsbeoefenaars waarnemen, opgesplitst tussen:
  - o de opdracht bedoeld in artikel 166 van het Wetboek van vennootschappen
  - o de bijzondere controleopdrachten (fusies/splitsingen, omvorming rechtsvorm, enz.)
  - o de vrijwillige of contractuele controleopdrachten;
- ten slotte de met “assurance” verwante opdrachten opnemen (*compilation / agreed upon procedures*).

3°) Het is voor de toetsers belangrijk om in de aanloop naar zijn onderzoek snel over bepaalde informatie te kunnen beschikken.

Aangezien een opdrachtbrief niet verplicht is voor de werkzaamheden van leden van het IAB, dient aan elke beroepsbeoefenaar de verplichting te worden opgelegd om in zijn permanent dossier en zijn jaardossier een bijgewerkte lijst op te nemen van de vennootschappen waarin hij bedrijvig is (zowel recurrent als occasioneel) alsook, voor elke opdracht, welk type activiteit.

Bij gebrek aan dit soort informatie zou het voor de toetsers materieel gezien moeilijk zijn om in het kader van de kwaliteitstoetsing de dossiers te selecteren die op basis van de vast te stellen criteria als representatief kunnen worden beschouwd.

Een dergelijke vereiste opnemen in de handleiding is geen oplossing, want niet bindend.

Wel zou men vrede kunnen nemen met het feit dat die lijst niet vooraf beschikbaar is bij het IAB maar enkel op verzoek op het tijdstip van de kwaliteitstoetsing (al is dit niet ideaal).

4°) De ontwerpnorm die de Raad van het IAB ter advies voorlegt, voorziet (punt III.1.A) in een versoepeling van de procedures in geval van een ISO 9001 certificering.

Er wordt naar die norm gevraagd (want via internet enkel verkrijgbaar tegen betaling) om na te gaan wat de draagwijdte is van die ISO 9001 norm om die ten gronde te kunnen bekijken.

*

* *

Bij brief van 2 april 2012 heeft de Voorzitter van het IAB de Hoge Raad voor de Economische Beroepen om advies gevraagd over een nieuwe ontwerpnorm inzake de kwaliteitstoetsing, die de Raad van het IAB op 26 maart 2012 had goedgekeurd.

3. Advies van de Hoge Raad

De Hoge Raad heeft kennis genomen van de nieuwe ontwerpnorm, zoals goedgekeurd door de Raad van het IAB op 26 maart 2012.

De Hoge Raad stelt met tevredenheid vast dat de diverse punten die tijdens de vergadering van 28 februari 2012 aan bod zijn gekomen, in de nieuwe ontwerpnorm van de Raad van 26 maart 2012 zijn opgenomen en hij kan dus instemmen met de in de tekst aangebrachte aanpassingen.

Niettemin wenst de Hoge Raad de aandacht van de vertegenwoordigers van de Raad van het IAB op enkele punten te vestigen :

- De ontwerpnorm die thans ter advies is voorgelegd, verwijst (op blz. 6 - voetnoot 2) naar een uittreksel uit de parlementaire stukken die de goedkeuring van de wet van 22 april 1999 betreffende de boekhoudkundige en fiscale beroepen¹ voorafgaan. Die zin moet absoluut in zijn context worden geplaatst, namelijk de opdrachten van accountants en/of belastingconsulenten bij startende ondernemingen ("starters" genoemd). Die zin slaat immers niet op artikel 7 van de wet, maar wel op artikel 3, en daarom acht de Hoge Raad het wenselijk om die voetnoot te schrappen, wil men alle verwarring vermijden omtrent de draagwijdte van die zin, die - ten onrechte - in verband zou kunnen worden gebracht met de regels inzake kwaliteitstoetsing.
- Een analyse van de norm ISO 9001 leert dat een dergelijke certificering kan bijdragen tot een goede organisatie van een kantoor en dat het toekennen van dit label door een totaal onafhankelijke en wettelijk erkende instantie borg staat voor de nodige objectiviteit terzake.

Aangezien informatie terzake moeilijk verkrijgbaar is, lijkt het volgens de Hoge Raad nuttig dat het Instituut van de Accountants en de Belastingconsulenten hierover aan zijn leden praktische informatie verstrekt (Wie levert dit soort certificaat af in België ? Wat moet men daarvoor doen ? Wat zijn de kosten ? enz.) om voor beroepsbeoefenaars die dit kwaliteitslabel willen behalen, de zaken te vergemakkelijken.

Voor het overige dient de Raad van het IAB ervoor te zorgen dat de toetsingshandleiding (waaraan wordt gewerkt) de nodige waarborgen biedt voor een beoordeling van alle organisatorische aspecten van een accountancykantoor of van een kantoor van belastingconsulenten die van belang zijn voor een passende "kwaliteitstoetsing".

- De Hoge Raad heeft kennis genomen van de beknopte informatie op de website van het IAB over bepaalde stukken uit de toetsingshandleiding (zie bijlage 1 bij dit advies).

Het is belangrijk dat de Raad van het IAB de inspanningen verderzet om dit ontwerp tot een goed einde te brengen, zodanig dat beroepsbeoefenaars tijdig over de nodige informatie beschikken om zich optimaal voor te bereiden op de uiteindelijke "kwaliteitstoetsing".

---

¹ Parl. St. 1923/1 & 1924/1 (GZ 1998/1999) van de Kamer van Volksvertegenwoordigers over het wetsontwerp betreffende de boekhoudkundige en fiscale beroepen en het wetsontwerp betreffende de beroepstucht voor accountants en belastingconsulenten van 13 januari 1999.

- Het is belangrijk dat de Raad van het IAB in zijn toetsingshandleiding dieper ingaat op de aspecten waarop een controle in het kader van een “kwaliteitstoetsing” betrekking zal hebben in het licht van de problematiek van de bestrijding van het witwassen van geld en de financiering van het terrorisme op diverse niveaus (zowel qua organisatie van de kantoren als voor het nazicht van de dossiers).

Bijlage 1

Bron : http://www.iec-iab.be/fr/membres/Profession/organisation_cabinets/Pages/ManuelOrganisationDesCabinetsEtProcedures.aspx

Manuel « Organisation des cabinets et procédures »

Cette page est actuellement en construction. Les documents seront insérés au fur et à mesure de leur approbation par le Conseil de l'Institut.

*****

Introduction

But et portée du manuel |

Partie I – Cadre légal et réglementaire

Cadre légal et réglementaire de l'exercice des activités d'expert-comptable et/ou de conseil fiscal |

Partie II – Description des services

Description des services rendus aux clients par le cabinet |

Partie III – Organisation du cabinet

- 3.1 Structure du cabinet |
- 3.2 Ressources humaines
- 3.3 Communication |
- 3.4 Bibliothèque et documentation |
- 3.5 Facturation des travaux aux clients
- 3.6 Organisation interne
- 3.7 Procédures internes de contrôle de qualité permanent

Partie IV – Gestion des dossiers

- 4.1 Acceptation et relations contractuelles avec les clients
- 4.2 Planning des activités pour les clients |
- 4.3 Contacts avec les clients
- 4.4 Gestion des délais dans les relations avec les clients et avec les pouvoirs publics
- 4.5 Types de dossiers de travail
- 4.6 Structure des dossiers de travail et documents types à utiliser par type de service rendu aux clients

Avis de non-responsabilité

Avis de non-responsabilité |

Annexes